

CHRYSĆIJAŃSKAJA DUMKA

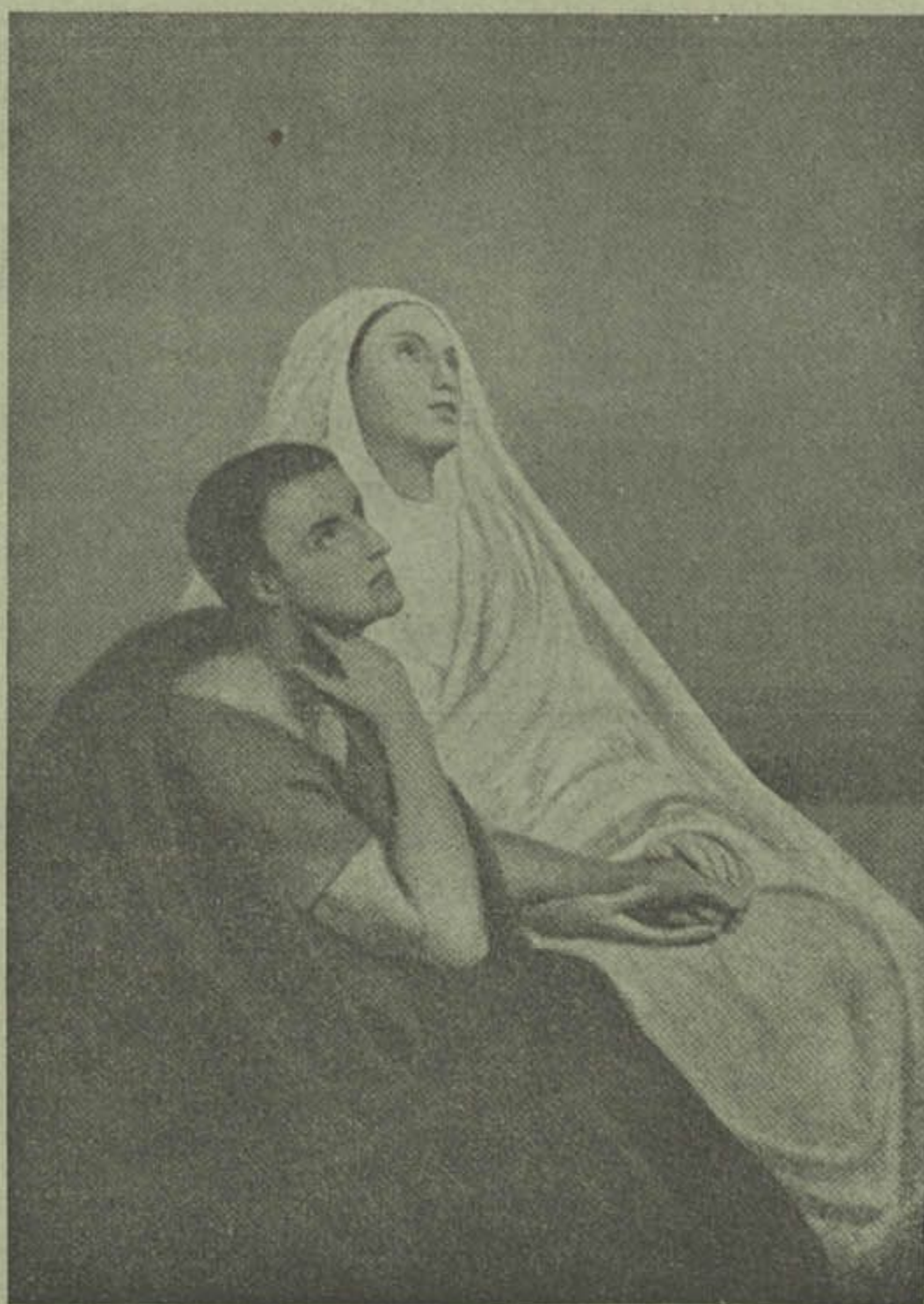
Hod VIII

Wilnia, Trawień 1935 h.

Nr 5 (107).

Даврэнскі музей
Гістарычна-літ.
імя У. І. Рукі.

ŽMIEST № 5.

1. Čeść Bielaruskaj Matcy! 2. Božaje Słowa na IV niadzielu pa Wialikadni. 3. Niwa Jurja. 4. Ušeście. 5. Światyja. 6. Bielarusy ũ światle praŭdy 7. Z relihijna-hramadzkaŭ žyćcia. 8. U bielarusaŭ katalikoŭ. 9. Da bielaruskaha narodu. 10. Listy z wioski. 11. Adusiul i ab usim. 12. Paštowaja skrynka. 13. Kutok žartaŭ.

— Nawiny —

„Z A B A Ć K A Ũ Š Ć Y N U” | „Kazka ab rybaku i rybcy”
śpieŭnik Al. Stepowiča | W. A.
Cana 75 hr. z pierasyłkaj | Cana 25 hr. z pierasyłkaj.

Pradaje ich i inšyja knižki
Bielaruskaja Kniharnia „PAHONIA“, Wilnia, Zawalnaja vul. Nr. 1—1.

Wyjšła z druku i pradajecca bielaruskaja knižka da nabaženstwa

„Hołas Dušy“

Adzin ekzemplar hetaj knižki ũ aprawie kaštuje ũsiaho 60 hr.

Dla tych, chto kuplaje niamiensŭ jak 10 ekzemplaraŭ, pa 50 hr.

Zakazy pryjmaje:

Bielaruskaja Kniharnia „Pahonia“ ũ Wilni
Zawalnaja wulica Nr. 1.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA“

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS

Wychodzić raz u miesiac.

„CHR. DUMKA“	KAŠTUJE:	ABWIEŠTKI ŽMIAŠČAJUCCA
na hod . . .	3 zał.	tolki na apošniaj bačynie i kaštujuc:
na paŭhodu	1.50	celaja bačyna 20 zał., 1/2 bačyny
na 3 mies.	0,75	10 zał., 1/4 bačyny 5 zał., 1/8 ba-
na 1 "	0,25	čyny 2.50 zł.
Zahranicu	6 zał. u hod.	

Asobny numar kaštuje 25 hr.

ADRAS REDAKCYI I ADMINISTRACYI: Wilnia, wulica Zawalnaja Nr. 1—2
(Wilno, ul. Zawalna 1—2)

Redakcyja adčynlena ad 8—4.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS.
WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

Hod VIII.

Wilnia, Trawień 1935 h.

Nr. 5(107)

Na niadzielu 2-ha čerwienia sioletniaha hodu wilenskija biełarusy kataliki žbirajuca
Ů K A L W A R Y J U.

Z Wilni wyjduć, abo wyjeduć a hadz. 9 ranicy. Ů Kalwaryjskim kaściele a hadz. 10 min. 30 adbudziecca św. Imša, a pašla pačniecca abchod stacyjaŮ Muki Chrystusa. Duža pažadana, kab na hety dzień, na aznačanju hadzinu, prybyli Ů Kalwaryju tak-ža i biełarusy kataliki z wiosak, jakija da wilenskich biełarusaŮ zmohuć dałučycca abo Ů Wilni, abo Ů Kalwaryi.

Usie prybyšyja z wioski buduć mahčy načawać darma Ů pamieškaŮni Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury Ů Wilni na Zawalnaj wulicy, dom № 1 i kwatera № 1.

ČEŠĆ BIEŁARUSKAJ MATCY!

Matka Ů ludziej, zwyčajna, maje wialikuju pašanu i luboŮ. Apošnimi hadami dajšo nawat da taho, što mnohija cywilizawanyja narody Ů čeść Matki pašwiačajuć adzin z dzion traŮnia miesiaca. Ů hetki dzień narody henyja Ů čeść Matki ładziać lekcyi, akademii, pradstaŮleŮni, wyjašniajučy adnačasna tyja mnohija pryčyny, dziela jakich Matcy naležycca asabliwaja čeść.

Čeść Matki wywodzicca hałoŮnym čynam z chryścijanstwa.

Chrystus, aprača Božaj swajej nawuki Ů hetaj sprawie, daŮ nam jašče praktyčny Ůzor u asobie swajej Najšwiaciejšaj Matki. Katalicki-ž Kaścioł, žbierahajučy i prawodiačy Ů žyćcio šwiatuju Chrystusawuju spadčynu, maralnaje značeŮnie Matki wyražaje duža jas krawa i pryhoža na prykladzie tej-ža Matki Boskaj, jakoj, aprača celaha radu dzion i nabaženstwaŮ, pašwiačaje nabaženstwa traŮniwaje, što trywaje praz uwieš miesiač trawieŮ.

Pryhledzimsia tut choć zbolšaha da tych hałoŮnych pryčyn, dziela jakich naležycca ad nas čeść našaj Matcy biełaruskaj.

Woš-ža našym Matkam naležycca ad nas čeść pradusim za toje, što jany žjaŮlajuca pieršymi i dobrymi našymi Ůzhadawacielkami i wučycielkami.

Škoła Ů nas čužaja: daŮniej maskoŮskaja, a ciapier polskaja, dzieciam siała našaha daje nadta mała, nie raźwiwaje ich naležna, a časta i susim kaleča. Wyručaje našych dzieciej z hetaj biady Matka, jakaja, naskolki moža, u rodnaj mowie abjašniaje dzieckam swaim toje, čaho jany nia ciamiać u mowie čužackaj.

Kaścioł i Čarkwa tak-ža Ů nas u naučaŮni Božaj praŮdy karystajuca pieraważna čužymi mowami — maskoŮskaj i polskaj — i, jak dobra ab hetym wiedajem, naučuajuć našych dziećak nadta mała, a časta i susim ničoha. I tut na wyručku dziećkam prychozić ich Matka, jakaja praŮdy henyja, u mieru sił swaich, tłumačyć u rodnaj biełaruskaj mowie.

Wialikaje tak-ža značeŮnie našych Matak dla biełaruskaha nacyjanalnaha žyćcia. Usim wiedama, u jakich ciažkich nacyjanalnych warunkach žyli my daŮniej, asabliwa pad čas panščyny, i Ů jakich tak-ža żywiom siaŮnia. I chto wiedaje, ci pačalošia-b, a pačaŮšysia ci nia spyniłasia-b našaje adradžeŮnie, kali-b nie wialikija Ů hetym zasłuhi biełaruskich Matak. A zasłuha heta ich Ů tym, što jany Ů kožnych warunkach našaha nacyjanalnaha žyćcia haworać da swaich dziećak pabiełarusku, piauć im biełaruskija piešni, raskazwajuć kazki, padtrymliwajučy hetym i budziačy Ů biełaruskim narodzie nadzieju na lepšaje žyćcio, a tak-ža raźwiwajučy asabliwašć i asobnašć nacyjanalnaha charakteru Ů biełaruskim narodzie.

Naleža Ůrešcie Matcy-Biełarusczy hlybokaja čeść za jaje ciažkaju, časta heroičnuju pracu, za jaje wytrywałašć, za luboŮ da dziećciej swaich i achwiarnašć, a tak-ža za Ůsie tyja ci-chija, ale tworčyja i wysokacennyja zasłuhi dla biełaruskaha narodu.

Niebasiažnyja cnoty i rysy charakteru Najšwiaciejšaj Matki, jakija šmat u čym znajšli jasny wodblesk u sercach biełaruskich Matak, niachaj im buduć zaŮsiody Ůzoram i pu-ciawodnaj zorkaj u ich ciažkim, ale tak wyso-ka dastojnym žyćcil...

na IV niadzielu pa Wialikadni.

I.

Daraha, usiakaje najlepšaje dareńnie i ũsiaki daskanalny dar jość zħary, što zychodzić ad Ajca światła, u katoraha niama žmienności ani cieni pieramieny. Bo z ułasnjaje woli radziŭ nas słowam praŭdy, kab my byli pačatkam jaho stwareńnia. Wy heto wiedajecie, maje braty daraha. Dyk niachaj koźny čaławiek budzie achwotny słuchać, a pawolny ģawaryć i pawolny ģniewacca. Bo ģnieŭ čaławieka da sprawiadliwaści Bożaj nie pryčyniajecca. Dziela hetaha, adkinuŭšy ũsiakuju niacystaść i ũsiakuju złość, u łahodności prymajcie pasiejenaje słowa, katoraje moħa zbawić duśy waśyja.

(Jak. 1, 17-21).

II.

U ģeny čas skazaŭ Jezus swaim wučniom: idu da toħo, katory mianie pasłaŭ i niħto z was nia pytaje mianie, kudy idzieś? Ale zatym, što ja wam skazaŭ ģetaje, sum aħarnuŭ serca waśaje. Ale ja praŭdu wam kaħu: dla was karysna, kab ja adyšoŭ, bo kali ja nie adyjdu,—

paciešyciel nia prydzie da was, kali-ħ adydu—paślu jaho da was. A kali prydzie, — prakanaje świet ab ģrachu, ab sprawiadliwaści i ab sudzie: ab ģrachu — bo nia ũwieryli ũ mianie, ab sprawiadliwaści, — bo ja adychodźu da Ajca i ũžo nia ũbačycie mianie, ab sudzie — bo waładar ģetaha świetu ũžo asudźany. Jaśče maju śmat čaħo wam ģawaryć, ale ciapier nia możacie źnieści. Kali-ħ prydzie Jon, Duch Praŭdy, nawučyc was usiakaj Praŭdy. Bo nia budzie ģawaryć ad siebie, ale skaħa toje, što pačuje i abwiaścić wam toje, što maje pryści. Jon mianie prasłaŭić, bo z majħo woźmie i wam abwieścić.

(Jan 16, 5-14).

III.

„Duch praŭdy nawučyc was usiakaj praŭdy“ — kaħa miħ inšym naš Zbaŭca ũ siańnieśniaj św. Ewanelii. A kali hetak, dyk henuju praŭdu ludzi pawinny paznać, palubić, praniacca jej i pawodle jaje żyć.

Tymčasam, jak dobra ab hetym wiedajem, na śwecie bywaje tak, što ludzi časta bolś lubiać fałś, jak praŭdu. A henyja-ħ słowy

Ks. P. T.

3)

Niwa Ĵurja.

* * *

A ciapier, maładyja biełarusy i biełarusańki, ad uzirańnia na henyja wysokija heroičnyja čyny światoha żyćcia našaha Patrona, apuściem sia dumkaju na chwilinu da našaha šeraha żyćcia dy pastarajmosia pawodle mahčymaści zrabić praktyčnyja dla siebie wysnawy.

Mnohim z Was, u mieru rasšyreńnia waśaj wiedzy i świedamaści narodnaj, rodnaje wioska ũžo stanowicca nudnaju, ciasnaju. Samaja ũžo tolki praca haspadarskaja ci pry inšym warštacie, pry jakim Boh ciabie pastawiŭ, ciabie ũžo nie zdawalaje. Ubohi zaprapaščany świet miastowych razrywak nie zaspakojwaje ũžo twajho choć i nia nadta wybrednaha gustu. U duśy twajej rodzicca sum i tuha za lepšym żyćciom, za jaśniejšaj, wiesialejšaj i śčaśliwiejšaj dolaj. A časami horkaja sučasność wylłwajecca ũ hwał-

toŭny wulkan abureńnia. Hatoŭby, zdajecca, kinuć usio dy bieħcy kudy, stanawicca ũ rady mahutnaje arħanizacyi, kab adčajna da śmierci zmahacca za lepšuju budučyniu. Takaje niezdawaleńnie z sučasnaha stanu zusim naturalnoje i pry dobrym kirunku moħa akazacca wielmi karysnym dla našaha adradźenskaha ruchu.

Ale woś, analizujučy nastroi i ũpadabańni sučasnaj moładzi, rodzicca adźin trywoźny sumliŭ: ci jana prawidłowa sabie ũjaŭlaje toj światlejšy ideał śčaścia, da katoraha rwiecca, dy ci zdolaje ũ sučasnaj blytaninie kirunkaŭ wybrać sabie da jaho prawilnuju daroħu? Ci sapraŭduju wybiare kulturu, ci tandetu?

Śledziačy prajawy siańnieśnia żyćcia, bačym śalony paśpiech, chaos, niaŭstrymanuju henićbu za zyskam, a pry hetym usim nieadstupnuju ģudu, niapeŭnaść i trywohu.

Jakħa ģalkim pradstaŭlajecca siańnieśni čaławiek, kinuty ũ kałamuć hetaha chaosu, šolohnaha zmaħańnia za swoj byt, ģa biaspiečnaje zaŭtra!

— Pačakajcie, unimieciesia na chwilinku—kryčyc biedny źbianteħany zaziachany čaławiek—

Chrystusa adnosiacca nia tolki da apostalaŭ i da ich časaŭ, ale da ŭsich ludziej i nazaŭsiody. Dyk čamu Ź sama praŭda na świcie nie panuje i čamu jana nia maje časta prynamsi choć taho značeńnia, što falš! A woś čamu.

— Adny praŭdy nienawidziać, bo jany nadźmutyja pyšnaścij i sapsutyja drennym życiom swaim. A praŭda-Ź akrywajecca płaščam prastaty, skromnaści i čystaści. Źydy napr. napeŭna byli-b pryniaŭšy Chrystusa, kali-b jon Źjawiŭsia ŭ sławie i sile i kali-b zamiest kryŹa i patreby baračby z saboj samym, wučyŭ, jak uŹywać i naduŹywać dačasnaha Źyćcia ludzkoha.

— Druhija Źznoŭ lubiać praŭdu, ale tolki na sławach, lubiać ab jej słuchać, ale nia lubiać pawodle praŭdy Źyć. Hetkija padobny da Piłata, jaki praŭdaj cikawiŭsia i pytaŭ u Chrysta, što takaje praŭda, ale na adkaz nie čakaŭ i šukać praŭdy, kab papraŭdzie Źyć, ani dumaŭ. Takim ludziam nie staje adwahi i siły rasstacca z falšam i ćwiordaju stapoju stać na darohu praŭdy.

— Inšyja Źrešcie lubiać praŭdu i ščyra Źadajuć mieć praŭdu, ale nia Źmiejuć šukać jaje. Nia Źmiejuć, bo bajacca trudoŭ i kłopotaj, z jakimi Źwyčajna Źwiazana šukańnie praŭdy, a tak-Źa bajacca rasstacca z tym falšam, jaki jany Źžo prywykli ličyć praŭdaj. Takija ludzi naleŹna šukać praŭdy nia Źmiejuć, bo šukajučy jaje mała adwaŹnyja i nierastaropnyja: adnej nahoj stajać na darozie falšu, a druhoj na darazie praŭdy. Hetkim sposabam da praŭdy nia jdziecca.

Dyk niawinawata tut praŭda, što čaławieku siłaj nie nakidajecca, ale winawat čaławiek, katory praŭdy abo nienawidzić, abo nia choča

U š e ś c i e.

Pryšoŭ trawieŭ powien Źyćcia. Ciaplynia i zieleŭ kruhom nas. U hety dobry čas biełarusy iduć na aliŭnuju haru i za Chrystom hładziać u nieba.

Siańnia šwiatkujecca Źšeście, a šwiatkawać pamahaje nam ziaziulka, što kukuje Ź sadzie i saławiejka łuhawy, što zaliwajecca nad rečkaj.

Źsio na świcie biełarusu prypaminaje, kab jon trymaŭsia Chrysta, kab šukaŭ Chrysta, na Chrysta zaŭsiody hładzieŭ i Chrysta z nieba čakaŭ u swajo serca!

Zatoje biełarus na Źšeście dumkami i sercam swaim hładzieć tolki Ź nieba, bo tudy, Źwieś jon Źywy pieraniośsia! Na ziamli biazdušnyja rečy biełarusy nie cikawiać.

Ale kali biełarus hłanie Ź nieba, tam tady dla jaho atkrywajucca adny tolki dziwy. Tam jon bača duchowyja bahactwy, jakija, kab acanić naleŹna, dyk dla jaho chopić pryjemnaj raboty na Źsio Źyćcio jahonaje.

Źsie inšyja na świcie cikaŭnaści — he-ta tolki śled, abo lepš kaŹučy, tolki prysmački henych wyśejšych u niebie dziwaŭ. Dyk, biełarusie, ty zaŭsiody hładzi Ź nieba! Nia tol-

dobra paznać, abo nia tak jak treba, jaje šukaje.

Šukajmo Ź praŭdy ščyra, adwaŹna, razumna, a Praŭda nas aswabodzić z putaŭ falšu, z niawoli hrechy, z paddanstwa stwareńniaŭ i Źzhaduje nas na wolnych synoŭ BoŹych.

Ks. Ad. St.

dajcie mnie Źspakoicca krošaŭku, padumać ab Źyćci!

A toje Źyćcio znaje tolki adno: — dalej, dalej! I jašče dalej!... Niama času na razwaŹańni.

Hetaja haračka šalonaha pašpiechu i jość adnej z najwaŹniejszych pryčyn miełkaści, biezmysnaści dy chaosu Ź siańniešnim tak zwany cywilizowanym Źyćci. Niame času zadumoŭwacca nad pryncypami padstawowymi Źyćcia, nad jahonym sensam. Ad taho—častyja, katastrofalnyja pamyłki, nuda, rospač dy samahubstwy.

Wot tabie i postup i kultura!

Niejkich cacak načaplajuć,

A jak skačuć—dzie ich styd!

Chto ich znaje što śpiawajuć!

Nu, kab byŭ tut naš Działid!..

Działid nia tolki śmiajaŭsia-b, ale i aburaŭsia-b na takuju kulturu... A siarod moładzi našaj, nia tajem praŭdy, mała naŹal siańnia takich „Działidaŭ.“ Naadwarot — jakŹa časta pierajmajuć nałpujuć, a na't i baroniać u imia postupu modnuju, pryniesienuju čuŹyncami, tandetu kulturu. Sumnaja prajawa...

Pastarajmosia razabracca, choć koracieńka,

u hetych sprawach dzieła lepšaje orjentacyi na budučyniu dy azdaraŭlennia hustu.

Cywilizacyja — heta techničnaje panawańnie čaławieka nad przyrodaj — kaŹa Foerster — jana stwaraje patreby; a kultura — heta padparadkawańnie Źslakich patrebaŭ niŹejšych patrebam duchowym Źyćcia, panawańnie čaławieka nad naturaj Źlasnaj. Cywilizacyja biaz kultury isnawać nia moŹa, jana biez kultury sama siebie moŹa Źnišćyć. Tak jano siańnia j jość: što zdadzie cywilizacyja, technika, toje zhlumić dzikaja nieapanawanaja natura čaławieka. Suśyć sabie čaławiek hołaŭ, pracuje, buduje, dabywa je zołata, miljony tonnaŭ dobra Źsiakaha, kab paśla jaho zhlumić, spalić, Źnišćyć wajnoju, paŹaram, zatapić u biazdonnaj marskoj hłębini. Hadyje wyhodami, himnastykaj, kosmetykaj dyj inšymi wydumkami swajo cieła, kab paśla jaho Źnišćyć jadawitymi hazami, bombami, abo zhnaić weneryčnymi chwaroabami Wydumoŭwaje tysiačy wynachodaŭ dzieła pryjemnaści Źyćcia, a wychodzić naadwarot: — wynachody hetaja Źprykrajuć Źyćcio, słuŹać zahubaju čaławieku. Štoraz bolš chleba na świcie i — štoraz bolš hałod-

ki na heta świata ũšeście, ale i ũwieś kruhły hod i praz usio swajo żyćcio!

Na ũšeście ũ wuśach bielarusa źwiniac hetyja słowy Chrysta: „Idzicie i wučycie ũsie narody, a ja z wami budu ũsie dni, aź da kančatku świetu“.

Światkujący ũšeście, bielarus sabie wialikija bahactwy nakapłaje. ũwieś tut sakret ad taho zależa, jak bielarus hladzić u nieba! Kali pilniej, ščyrej i macniej jon pryhladajecca, dyk i jamu pryjamniej, karyśniej i lepiej żyć na świcie!

Raz niejaka mnie zachacielasia widzieć, jak żywuc ludzi pa šyrokim świcie. Ja heta tady ũziaŭ dy pajechaŭ abhledzić Polšč, Niemiečynu, Belhiju, Francuju, Anhliju i Ameryku. Mnoha čaho ja tam bačyŭ. Ale adnu reč, dyk ja paznaŭ tam najlepiej. A heta toje, što najlepš bielarusu hladzić u nieba tolki sa swajej rodnaj bielaruskaj ziamielki. Dla nas bielaruski hrunt — heta najmacniejšaja krepasć. My tolki na jej krepka ũhruntawaŭšysia, zdolejem dobra ũ nieba hlanuć!

Bo kali bielarus svoj hrunt źmianiaje i na čuży stanawicca, tady jon tracie ũsiu swaju siłu, marnuje swajo żyćcio i z hetakaha bielarusy niama nijakaj karyści ani dla ludziej, ani dla nieba!

I ab hetym chaj prypomniać bielarusy na ũšeście i chaj u nieba hladziać tolki z swajho hruntu bielaruskaha!

Ks. W. Ń.

Zapiswajcisia ũ siabry tawarystwa BIEŁARUSKAJE KATALICKAJE WYDAWIECTWA. Siabroŭskija składki pawodle płaťnaj mahčymasći žadajučych ustupić u heta tawarystwa.

Pišecie na Staršyniu Wydawiectwa Ks. A. Stankiewiča: Wilno, ul. św. Ignacego 9 — 11a.

ných. Štoraz bolš roskašaŭ i — štoraz bolš niáščasnych, niezdawolonych z żyćcia.

Heta zatym — piša dalej tojža Foester wučony — što našaje panawańnie nad darami i siłami przyrody nie pašlo roŭnabieżna z panawańniem nad našymi ũnutranymi pochaciami. Hramadzianstwo sučasne nie darasło duchowa i maralna da mahutnych srodkaŭ siły matarjalnaj, z jakich karystaje, dziakujący technicy i nawucy.

Jakiż wysnaŭ praktyčny z hetaha? — „Abo źjawicca znoŭ miż nami duchowaja siła, jakaja waładała światymi — kančaje wialiki heny myśliciel, — abo zahrajuć nam šalonuju miacielicu — krucialuhu ũsie čerci z piekła — treciaje mahčymasći niama!“

Tak. Tolki duch światych, duch relihijny chryścijanski — z swajej bahataj uzhadawaučaj symbolikaj, utrymoŭwajučaj nas zaŭsiody ũ prawilnych pohladach na żyćciowyja wartaści, duch mazolnaje pracy nad udaskanaleńniem siabie samoha, nad razwićciom, koncentracyjaj, apanawańniem swaich sił duchowych dy padparadkawańniem ich wyżejšym metam — pamoža čała-

Świataja Maryja Mahdalena.

„Darujecca joj mnoha hrachoŭ, bo jana wielmi ũźlubila“.

Silaj henych sloŭ wychodzić z ciemry hrešnjaj na jawu żyćcia światoha wialikaja pakutnica Maryja Mahdalena. Wiestki ab jejnym żyćciu daje nam Ewanelija, a častkowa i paźniejšaja historyja chryścijanskaja. Była jana sestroj Marty i Łazara. U toj čas, kali spaznałasia z Jezusam, prażywała ũ miastečku Mahdal u Galilei; ad hetaj miastciny dali joj i proźwiščca Mahdalena. Wiała jana żyćcio razwiazłaje i ũwazałasia ũ tamtejšym nasielnictwie za žančynu jaŭna raspusnuju. Zdaryłasia joj raz-druhi bačyc Chrysta, słuhać nawuk jahonych, spatkacca z jaho łaskawym wokam. I tut čutkaja jaje duša adazwałasia ũsiej silaj swajej na dziejnasć łaski Bożaj. Pierad dabratoy i światasćiu Jezusa pačuła jana raptam styd za hrachi swaje, pačuła hlyboki žal za toje, što swaim żyćciom raniła serca taho, katory, zdawałasia joj, hetak spanatryŭ wyrazna ũsiu hlybiniu jaje hrešnaha sumleńnia. Mahdalena šukaje nahody zbližycca da Jezusa, bo dumka rwiecica na wierch, duša wyskazacca choča, choča wyjawić bol i žal svoj pierad im, ale niejaka bojazna joj. śmiełaści, adwahi nia maje, dy ũreście i zahawaryć nia wiedaje jak. Hetak chistałasia z dumkami, aź pokul naprużanaść duży jaje nie dajšła da takoj stupieni, dzie ũžo dalej strymliwacca nie pad siłu było. Nie zwažajućy,

wiectwu z sučasnej cywilizacyi stwaryć raj na ziamli.

Heta ũžo stałasia-b daŭno, kab hordaja „dačka błudnaja“ nowačasna cywilizacyja, krychu spakoryŭšysia, ščyra źjednałasia z uzhorđžanaj swajeju matkaj: chryścijanskaj siaredniawiečnej kulturaj ducha... Ale nażał upiaredźańnie demahohičnaje hetamu pieraškadźaje. Nie sapraŭdnaja nawuka, ale miełkaje ũpiaredźańnie. Woś što nawuka ab siaredniawiečcy kaža:

„Kultura siaredniawieczna — piša Foerster — starałasia pradusim apanawać, wykorystać bahactwy ũnutranija čaławieka. Nad cełym światem ujawy čaławieka: nad „mastactwam, ornamentykaj nawet nad usim štodziennym żyćciom panawała pryhožaja symbolika, jakaja ũściaz prypaminała duży: što imienna jość asiarodkam, najwyšejšaju cennaściu żyćcia, dy koncentrowała siły taje duży praz častuju samokontrolu i ačyščańnie sumleńnia, nasuwajućy jamu na koźnym kroku wialikija idei Sudu Bożaha, zbaŭleńnia i akružajućy z usich staron uzorami, ideałami światasći.“

što Jezus byŭ hościem u prywatnym domie Symona faryzeja, jana, pahardžanaja ūsimi hrešnica, nikoha nie pytajučysia, kidajecca sama ū džwiery, a nia mohučy skazać słowa, padaje da noh Chrystowych, ślaźmi ščyraha žalu ich abliwaje, kasoŭ pyšnaha wałošsia wy-ciraje i horača ich całuje. U henych šłozach čušsia hołas jaje dušy zbalełaj: Sercam, što kajecca, Ty, Boža, nie pahardžaješ; žmiłujšia nada mnoju z łaski swajej, stwary ūwa mnie serca čystaje! U adkaz na heta pačuła mahutnyja słowy razhrašeńnia: Adpuskajucca tabie hrachi, idzi spakojnaja, wiera twaja ciabie zbawiła.

Maryja supakoila tut serca swajo adnak nie jak pierad čaławiekam tolki, što hlyboka adčuwaŭ jaje niadolu i rabiŭ joj cichi zakid za hrešnyja pastupki. U słowach jaho pačuła jana šmat bolš, bo niačuwanuju ū ludziach silu darawańnia hrachoŭ. Jana čuła, jak słušna hawaryli subiasiedniki miž saboju: Chto jon taki, što i hrachi adpuskaje? Zatym i žal dušy jaje ūžo pierachodzie z čysta ludzkoj pryrodnaj pawierchni na wyšejšuju, boskuju, nadpryrodnuju, choć mahčyma, što samoha Chrysta jana tut Boham pryznawać jašče wyrazna i nie pryznawała.

Chrystus kaža ab joj, što „wielmi ūžłubiła“. Ale što-ž taja luboŭ, jak nia żywy adkaz serca čaławieka na luboŭ Božuju, što ciepłom swaim jaho abahreła. Ab Zbaŭcy našym haworycca, što prajšoŭ świet dobra ūsim robiačy: chworych azdaraŭlaŭ, uskrašaŭ umioršych, chlebam karmiŭ hałodnych. Adnak nia ū hetym była jaho meta apošniaja. Jon pryšoŭ zatym, kab ludzi žycio mieli, žycio hodnaje dziaciej Božych. Razumiejem radaść jaho boskaha serca, kali prad im adazwalašia duša ludz-

kaja šwiadomaja swajej chwaryby maralnaj. Maryja bo nia pryšla, jak naahuł druhija, prasić łaski azdaraŭleńnia z niekaj chwaryby cieła. Nie, nie ab dačasnaść joj chodzie, jana prahnie inšaha zdarouja, inšaha žycia i dziela hetaha Chrystus peŭnie-ž daŭ joj asabliŭšuju mieru swajej łaski. Ad taje łaski, ad taje lubowi Božaj i zaharełasia jaje serca tym ahniom wialikim, katorym jana Boha „wielmi ūžłubiła“. Z hetaj pary ni ab čym bolš užo nia dumala, jak tolki być pry Jezusie, zasłuchowywacca ū słowach jahonych, žyc i addychać luboju jaho serca światoha. I kali Marta asudžwajučy žycio swajej siastry narakała na jaje biasčynnaść u haspadarcy, sam Chrystus biare tady Maryju ū abaronu kažučy: Marta, Marta, ty turbuješsia i kłapocišsia ab wielmi mnohich sprawach, ale adnej tolki treba. Maryja wybrała najlepšuju častku, jakaja ū jaje nia budzie adniata.

Z Galilei pierajšla Mahdalena ū inšuju prawincyju palestynskuju — ū Judeju i stała žyc u niewialičkaj miašcinie niedaloka Jerozolimy — ū Betanii. Siudy časta zahladaŭ Chrystus padčas swaich padarožaŭ. Ščašliwyja hościem hetakim Łazar z siasarami pierażywali ū swaim kružočku siamiejnym biazsumniŭna nie adnu chwilinu cichaj radaści, jakuju dać moža tolki toj, što budučy dabratoy biazmiežnaj wypaŭnić adzin zdolny serca ludzkoje ūsim, čaho jano prahnie z natury swajej, natury abdarawanaj łaskaj wiery, nadziei i lubowi Božaj.

Raskazwaje Ewanelija, što kali Chrystus byŭ adyjšoŭšy adnaho razu niedzie dalej na nawučańnie, Łazar silna zaniadužeŭ i pamior. Wiarnuŭšysia u Betaniju, znajšoŭ jaho ūžo 4-dzionnym u mahile. Na plač Maryi Jezus

Čaławiek upadaŭ, hrašyŭ tady, jak i ciepler, ale wiedaŭ, što ūpadaŭ i hrašyŭ, bo ceły świet duchowy pierasyčany byŭ toju mahutnaju realnašciu rožnicy miž dabrom i złom“...

Jakža lohka budzie nam pašla hetaha zrozumieć heroičnuju samaachwiarnaść mučanikaŭ za wieru! Wiedali, za što žycio addawali.

Jakža zrazumiełym ciepler dla nas stanowicca chryścijanski kult światych. Jany byli najbolšymi henijami ū sprawach socyjalnych i kulturnych. Jany — światyja mučaniki — byli najbolšymi herojami ū baraćbie za lepšy prawaparadak i ład na świecie, za ščašliwiejšuju budučyniu.

Dzielataho ichni duch pawinien siannia nam wierchawodzić, a nie biazbožnych, biazdušnych pustahonaŭ sučasnych, jakija sulać nam swaju adnabokuju kulturu motorjalistyčnuju. Tudy našy zainteresawańni pawinny žwiartacca, dzie panuje kultura ducha nad technikaj, nad cywilizacyjaj. „Światyja-wažniejšyja, čym mašy-ny parawija“ (Langbehn)...

Biełaruš Maładajal Šukaješ daroh da adradžeńnia, rwiešsia da nowaha žycia, da świat-

lejšaje budučyni?

— Našleduj światoha Jura; idzi za sumleńniem swaim chryścijanskim i naturalnym biełaruskim. Šcieražysia demahohičnaha abarmoc-
twa! Umiej zaŭsiady pažadoniami swaimi ūznosi-
sicca wyżej čužych i ūłasnych pochaciaŭ dy wy-
żej błudnaje, choćby sabie i panujučaje, apinił!

Wiera, wieda, hart woli, posłuch, adwaha, stanoŭkaść, wytrywełaść i pašwiata ož da sama-
zabyćcia — woš darohi da mety. Praca ščyraya nad asiahnleńniem henych cnotaŭ, praca na ni-
wie samaŭzhadawaŭčaj pad kirawiectwam chryśc-
cijanskich ideałaŭ, zapoŭnić Tabie čas, adhontić
daloka praklatuju nudu. A haračy, trywały zapal
i rupnaja cikawaść pamohuć znajści sposaby
i warunki da wykaneńnia henaj pracy i pakanoń-
nia pieraškod.

Pieramožaš! I nad twajej haławoj, jak nad
Jurawaj, zašwiecić aureola sławy i tryunfu twa-
ich światych ideałaŭ!...

Kali ūžo maje zaharecca syry Biełaruskij
Bor kwilacistaju niwaju, to — niwaju Jura, ni-
waju...

K a n i e c.

sam uzrušyŭsia sercam, nawet razžaliŭsia da šloz, i dakanaŭ cudu ŭskrašeńnia pamioršaha brata. Raz jašče ščašliwaja duša tej, što „wielmi ŭžłubiła“. Łaska adna druhuju wyklikaje, bo luboŭ duży addanaj usio bačyć prystupnym sabie, mahčymym, nia znaje niaprychilnaści i admowy.

Paru dzion pierad wialikodnym światam żydoŭskim Jezus byŭ u haćcinie ŭ adnaho żyda, dzie akazalisia zaprošany tak-ža Maryja i ŭskrešany Łazar. Tut iznoŭ namaściła jana darahim alejkam nohi i haławu taho, kaho ščyra ŭžłubiła (taki ŭžo tam byŭ zwyčaj), a wostry pach maści razyjšoŭsia pa ŭsim domie. Niekatoryja z wučniaŭ, a miż imi Judaš, zhoršylisia; našto — dumali sabie — marnawać hetak cennuju reč, ci nia lepš było-by pradać i wyručanyja hrošy addać biednym. Tymčasam Chrystus pryjmaje achwolna dar ščyraha serca Maryi: „Našto wy — kaža — dakučajecie hetaj žančynie? To-ż jana dobry ŭčynak zrabila dla mianie. Saprady kažu wam, dzie tolki pa ŭsim świecie buduć wiaścić Ewaneliju, skažuć i ab tym, što jana zrabila“. Drobny sam pa sabie ŭčynak, a hetak cenny ŭ zasłuhach, bo ad ščyraha serca, ciopłaha luboŭju Božaj pachodzie. Jak heta dobra pomnić nam usim u štodziennym šerym żyćci swaim!

Kali-ż zławili żydy Jezusa, Mahdalena dawiedaŭšysia ab tym, pašla ŭ śled za im aź na Kalwaryju. Apostaly schawalisia spałochaŭšysia, jana słabaja žančyna, adważna wytrywała da kanca. A čamu? — bo „wielmi ŭžłubiła“. Zatoje pašla ŭskrašeńnia swajho kamu pierš-napierš pakažacca Jezus? — Mahdalenie. Chto-ż nia pomnić taje sceny, kali płakała jana nad pustym hrobam i tam spatkałasia z sadoŭnikam — Rabbonim, wučycielem swaim.

Kažuć, što niejki čas pašla śmierci Chrysta pakinuła Mahdalena zusim Palestynu. Wyjechała niedzie aź pad Marsyliju (Francyja) i tam znajšoŭšy sabie asobnuju piačuru prawiała reštu żyćcia swajho ŭ malitwie i pakucie.

Mahdalena heta ideał, abraz pakutnych duš. A chto z nas biaz hrechu? Kamu nie potreba pakuta? Pakutawać majem, bo dapoŭnić treba mieru sprawiadliwaści, katoruju my pakryŭdzili żyćciom hrešnym: pakutawać majem, nie dajućy lišnij swabody zmysłam i dumkam swaim, bo wiedajem dobra z sumna pražitaj praktyki, da čaho wiadzie taja swaboda, jak my skora aby-što da blahoza iznoŭ kłonimsia. Biez pakutnaha nastauleńnia duży niemahčyma čaławieku ŭwajści na darohu sprawiadliwaści Božaj, niemahčyma tak-ža biez pakuty tam doŭha i ŭtrymacca.

Pakuta heta čyn dobrej woli našaj, hetak jak hrech, jość prajawaj woli złoj. Kali hrech studzić, a nawet hasić luboŭ Božuju ŭ sercy ludzkim, to pakuta naadwarot — jaje padtrymliwaje i nawet ŭzwialičywaje, padnosić siłu taho ahniu światoha, dajućy nam hetym adnačasna zaruku dobraha, što-raz lepšaha żyćcia i zasłuhi wiečnej.

Dr. J. R.

Ks. prof. dr. J. Tarasewič.

5)

Biełarusy ŭ światle praŭdy.

* * *

Sonca Praŭdy Nadprzyrodnej uzyšlo ŭ dušach našych u toj mament, kali my byli achryščany i praz dary Duchu Światoha stalisia dziećmi Trojcy Światoj, adkinuŭšy waładarstwa djabła, hrechu i światu.

Ad taho času wiera światoja astałasia ŭ dušach našych, atkrywajućy prad nami światnadprzyrodny z jahonaj żywatworčaj siłaj.

I hora nam, kali my stracili wieru światuju praz biazbožnaść, abo praz ustupleńnie ŭ rady metadystaŭ, baptystaŭ i im padobnych sektantaŭ.

Kab nawučycca należna darażyć daram wieru światoj, razhledźma dwuch ludziej, adzin z jakich jość mataryjalist, a drugi dobry, ščyry chryścijanin-katalik.

Mataryjalist, heta značyć čaławiek zusim

biaz wiery, żywie tolki dačasna i zdajecca jamu, što z śmierciaj usio skončycca.

Dyk haloŭnaj metaj jaho ŭ żyćci — heta mieć raj na ziarni. Dzieła hetaha hladzić jon na roznarodnyja ciarpieńni siarod čaławiektwa, jak na najwialikšaje zło. Ciarpieńniaŭ adnok nia moža ŭniknuć jon, bo jany pryčyny hrechu pierwarodnaha ad jaho przyrody nieadlučny. U wyniku čaho, jon taksama ciarpić, na't šmat balej ad druhich, bo chto wiadzieć razwiŭznaje żyćcio, tamu niama supakaju.

Ureście najwialikšaje dla čaławieka mataryjalista zło — śmierć przychodzić i wiadzieć jaho nia ŭ raj niabiesny, a tudy, dzie „budzie wiečny płac i skryhot zuboŭ“.

Aż strach dumać ab čaławieku biaz wiery!

Inšym jość żyćcio sapradny bahabojnaha chryścijanina katalika! Jon dobra wiedajeć — świataja wiera, a na't zdarowy jaho rozum haworać jamu — što hena dačasnaje żyćcio jość tolki sposabam da zdabyćcia żyćcia wiečnaha. Dzieła čaho karystajecca jon światam nastolki, naskolki praz jaho jon moža štoraz dy lepš

75-lećcie niemieckaha katalickaha časopisu. Niadaŭna niemiecki katalicki časapis „Kelnische Volkszeitung“ swiatkawaŭ 75-lećcie swajho isnawańnia. Časapis hety na katalickaj niwie maje wialikija zasluhi.

Zakančeńnie swiatoha hodu ũ Lurd adbylosia duža ũračysta. Učaśnikaŭ na hetaj ũračystaści z usiaho świetu było da miljona asob. Jak pradstaŭnik św. Ajca na ũračystaści byŭ prysutny Kard. Pacelli, papieski sakratar.

1050 lećcie śmierci św. Mafoda Jubilej hety byŭ niadaŭna adswiatkawany ũ Rymie. U swiatkawanni hetym asabista prymeŭ učaście św. Ajciec, kab, jak kazaŭ, pakazać swaju luboŭ da sławianskich narodaŭ.

U Niemiečynie żywio katalickaje stanowicca štoraz ciažejšym. Niama tam ani swabody słowa, ani sumleńnia. Jaŭna možna tam pašyrać i wyznawać faktyčna tolki tak zw. niemieckuju nacyjanalisyčnuju wieru.

U Hispanii katalickaje żywio pawoli dadochodzić da normy. Tak napr. apošnim časam na padstawie rasparadžeńnia ministra sprawiadliwaści dazwolena ũznoŭ prawa zakładać manastyry i roznyja zakonnyja arhanizacyi.

Nemieckaja katalickaja moładź u św. Ajca. Na Wialikdzień prybyła ũ Rym niemieckaja katalickaja ramiešlenaja moładź na 57 aŭta-

busach likam 2400 asoby. Moładź heta złażyła św. Ajcu pryračeńnia wiernaści Katalickomu Kaściołu.

U SSRR, nia hledziačy na warožaść da relihii kamunistaŭ, Wialikdzień ludzi swiatkawali ũračysta. U samaj Maskwie, u piaciach jašče niezačynienych cerkwach, z wialikaj suboty na niadziulu pierabywała da 100.000 asob.

U bielarusau katalikoŭ.

Nowyja ksiandzy bielarusy: Jan Rybałtoŭski, pašwiačany ũ Pinsku 20 IV, pieršuju św. Imšu atprawiŭ u Iškoldzi 24 IV., naznačany na wikaraha ũ Hajnoŭku. Wiktar Barysewič takža pašwiačany 20 IV, na wikaraha naznačany ũ Ciechanowiec. Jazep Haducewič pašwiačany na ũnijackaha ksiandza ũ Dubnie 27 IV.

Žmieni: Ks. J. Baroŭka, wikary kaścioła Serca Jezusa ũ Wilni, naznačany na takoje-ž stanowišča ũ Horadni ũ kaścioł pa-bernardynski.

Ks. B. Stefanowič doŭhaletni probaršč u Prydrujsku (Łatwija) naznačany na parafiju čysta łatyskaju. Stałasja heta dzieła panujučaj tam ciapier nacyjanalisyčnaj świeckaj palityki.

Za dušu św. p. Kaz. Swajaka, bielaruskaha paeta, 6.V., jak u 9-yja ũhodki jahonaj śmierci u kaśc. św. Mikałaja było adpraŭlena žalobnaje nabaženstwa.

paznać Boha, štoraz dy balej palubić Jaho, štoraz dy šyrej raźniaści sławu Imieni Jaho swiatoha.

I nie baicca jon štodziennych ciarpieńniaŭ u ludzkim żywio, bo dobra wiedaje — iznoŭ wiera swiataja wučyć jaho — što naš Zbaŭca stwaryŭ dla ludzkaści praz ciarpieńnie, praz kryž...

Dyk i jon svoj kryž niasieć za Chrystom cichamirna, z radaścij u duży: dla jaho kryž ciarpieńniaŭ jość mahutnym sposobam da zdabyćcia nieba.

I śmierć dla jaho nia strańnaja, bo jon dobra wiedaje, što tolki praz jaje, byccam praz dźwiery, uwojdzie da wiečna ščaśliwaha bytu, jon dobra wiedaje, što tolki jana ũwolnić jaho ad henaha hreńnaha, poŭnaha niadoli świetu i zlučyć jaho wiečnym ščaściem sa swaim niabiesnym Ajcom.

Dyk wialiki, cudoŭny jość dar wiery swiatoj!

Niama na świecie narodu, jaki-b byŭ bołš harotnym, mnohapakŭtnym, biazdolnym i balej pakŭnutym na ździeki złych ludziej, jak naš bielaruski narod.

Tut biada, hora, niadola, byccam nia ručajami, a wializarnymi rekami sa ũsich akrajn šy-

rokaj Bielarusi plywuć u jejny asiarodak, dzie jany źliwajucca ũ burnaje mora złosnych ciarpieńniaŭ, muk. Kinieš wokam na jaho, dyk ros-pač dušu aharniajel...

Ale wiera swiataja wučyć nas, što ũ kryży zbaŭleńnie, ščaście i sława...

Dyk, braty bielarusy, wierma, wierma mocna ũ Boha, u Kryž Światy!

Z żywoj, żywotwarnaj wieraj i z haračaj luboŭju k Bohu i bliźniamu my ũsio pieramo-žam, usio zdabudziem.

Na Bohu i na swaje sły, jak taja Paŭlinka rabiła, pakładać nam treba nadzieju!

II.

Pad zahałoŭkam „Bielarusy ũ światle Praŭdy“ nam tre' było nasampierš krychu podumać ab praŭdzie, udumacca ũ praŭdu, słowam, paznać krychu šyrej istoty, jaje światło; heta my ũžo zrabili, adnačasna zakrenajučy tam nadarwanuju strunu našaha narodnaha żywio.

Ciapier-ža razhledzim bielarusau u henym jarkim światle praŭdy asabliwym sposobam.

Časami mastak-malar stworyć u swaim ro-

D. Aniśko.

4) | LISTY Z WIOSKI.

Da biełaruskaha narodu.

IV.

U našyja časy Ty, Narodzie Biełaruski, mu-siū spatkacca z kamunizmam! Što horš — bolšaja časć Twaich synoū, bo ūsia Uschodnija Biełaruś, znachodzicca pad biespasirednim panawańniem kamunistyčnaha prawa.

Kamunizm nie pradstaŭlaje z siabie ničoha nowaha; kamunizm — heta bolš ničoha, jak pawarot da pahanstwa; pawarot da taho stanu panizeńnia i ūpadku, u jaki čaławiek upaŭ paśla pierwarodnaha hrech, a z katoraha wyzwaliŭ čaławieka Jezus Chrystus.

Kamunizm užo ū sprawach dačasnych nakładaje na čaławieka niawolu. Kaliś byŭ pryhon, ludzi byli zaležnyja ad panoū; kamunizm — heta taksama pryhon, tolki tut ludzi zaležnyja nie ad panoū, a ad dziaŕżawy.

Ale najhorš heta budzie toje, što kamunizm wajuje z relihijaj, z Boham; choča wyrwać z dušy čaławieka wieru; adbiraje ad čaławieka toje, što bolš warta, čym usie dačasnaści.

Natura čaławieka tak ustrojena, što dla taho, kab čaławiek moh narmalna żyć i raźwiwocca, kab jon umieŭ karystać z tych warunkaŭ, u jakich jon apynicca, adnym słowam, kab hety čaławiek umieŭ żyć na świecie — jon musić być relihijnym. Hetaha wymahaje psychologija čaławieka; inačaj čaławiek raźminiecca, jak sa swajeju rolaju ū żyćciu, tak i sa swajeju apošniaju metaj.

zumie wialiki ūzor dla malunku, ale bładu majeć u tym, što dziela peŭnych pieraškod, jak naprykład, niedachwatu praktyki ū halinie hena-ha mastactwa, abo času, abo dobraha zdarouja, i inšych pryčyn, nia moža wykanać jaho na pa-latnie pawodle swaich ščyrych žadańniaŭ.

Inačaj dziejecca ū sprawach Boha, bo Jon usiomahutny, słowam swaim wytwaraje z niabyty istoty biazumoŭna adpawiadajučyja idejam u Jaho Bożym Rozumie. Dyk woś dziela hetaha twory ruk Jaho — daskanalnyja.

Daskanalnaj jość traŭka, što zielaniejeć na łuhu i dreŭka, što zapuściŭšy kareńni ū syruju ziamlicu raścieć u sasnowym lasku; daskanalnym jość čarwiačok, što pa ziamielcy paśla ciop-łaha daždžu poŭzaje; daskanalnaj jość karoŭka, što małačkom čaławieka kormić; daskanalnaj ptuškaj jość žawaranak, jaki ūzniaŭšyś na kryl-lach swaich u siń i dal padniebnuju, tam tra-piečycca i dryżyć, pieśniaj hučnaj zaliwajecca i świat wiesialić.

Słowam, usie istoty — słaŭny i daskanal-ny, bo ūsiomahutny Boh stwaryŭ ich pawodle

WIALIKI ČAS UWIEŚCI Ū KAŚCIOŁ
BIEŁURUSKUJU MOWU.

Lachawičy, Baranawickaha paw. Paśla źmiaščeńnia ū Nr. 1 s. h. „Chr. Dum.“ listu z Lachawič ab patrebie biełaruskaje mowy ū La-chawickim kaściele, dzie było źmieščano, što zhodna z padličeńniem tutejšaha mahistratu ū Lachawičach żywuć 1222 kataliki biełarusy, a palakoŭ katalikoŭ (razam z niašwiedamymi bie-larusami) 389 asob, — zawarušylisja roznyja pan-ki, katoryja nia majučy ničoha, kab źbić praŭ-dziwaść padanaha, stali talkawać, što ū samym mieście Lachawičach to heta tak, ale jak uziać ceľuju Lachawickuju parafiju, to tam akažacca palakoŭ katalikoŭ mnoha bolš, jak biełarusau katalikoŭ, bo pa-za miestam żywie mnoha asad-nikaŭ, šlachty i panoŭ pa falwarkach i dwaroch.

Pryhledzimsia da žyćcia čaławieka relihij-naha: kožny jaho pastupak maje ū sabie jakišci sens, a pamiž hetymi pastupkami i jaho świetapahladam jakaja-ž panuje harmonija! Jaho żyć-cio nia jość pustym, suchim, nudnym, nia jość żyćciom takim, prosta skazać, niemahčymym, jak żyćcio biazbožnika. A kamunizm imienna da he-taj biazbožnaści ludziej zahaniaje; da biazbožna-ści, katoraje naharodaj užo ū hetym żyćci jość biazdonnaja rospač, a ū żyćci zahrobnym wieč-naja kara.

I tak kamunizm Tabie, Narodzie Biełaruski, ničoha dobraha nia daść!

swajho ūsiomudraha ūzoru.

Ale najdaskanalnjejšaj istotaj siarod stwo-ranych tut istot — heta čaławiek, bo jon istota abdarana rozumam i wolnaj wolaj. Dziela heta-ha, kali tyja istoty jość tolki śladami Bożych prymietaŭ, jon jość abrazom Božaha Abličča.

A ciapier źwiarnuć treba ūwahu na prawila: kamu bolš dajecca, ad taho bolš wymahajecca.

Na henym prawile pastaŭlen świat: jano wypływaje iz samaj sutnaści istotaŭ Jahonych.

Bo i štož by stałasja z światam, kab wyj-šaŭ, dapuścim, dla čarwiaka zahad — paarać sielaninu ziamlu ū poli, abo dla muchi zahad wykanać pracu pčały — narabić miodu, abo dla kata zahad uziać na siabie — abawiazki sabaki — nočcu brachać i ścierahčy dom, abo dla waŭka ścierahčy statak awiečak, abo ū świecie astrana-mičnym zahad dla miestaca wypuskać na plane-tu — ziamlu pramieńni samoha sonca i h. d. Kali-b zahad toj (što jość niemahčymym) byŭ-by wykanany, nastupiła b niaminuščaja katastro-fa światu... Pryhoży Boży paradak abiarnušcia b u ništožnaść.

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ

Z dazwołu J. E. WILENSKAHA KATALICKAHA ARCYBISKUPA-MITRJA PALITA

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia Zawalnaja wul. 1 — 2.

Woś kab dakazać hetym panom, što kali ūziać cełaju parafiju, to pracent bielarusau katalikoŭ akażacca mnoha bolšy jak palakoŭ katalikoŭ, padaju padličeńni wiaskowaje hminy Lachawičy pawodle nacyjanalności i religii, a wiadomo, što Lachawickaja parafija zajmaje abšar tolki miesta i wiaskowaje hminy Lachawičy za wyniatkam Hulič, dzle żywie bolš 100 duš wajskowych asadnikaŭ. Woś-ža hmina Lachawičy za wyniatkam miesta ūsiaho maje žycharoŭ 13497 asob, u tym liku 11263 bielarusau, 2072 palakoŭ, 25 żydoŭ, 137 druhich, a pa religii 8743 prawasłaŭnych, 4357 katalikoŭ, 25 żydoŭ, 372 druhich, a znača, kali-b na't i ūsie zapisanyja palakami byli kataliki, to siarod katalikoŭ jość bolšaść bielarusau: 4357—2072=2285.

Chiba-ž nihto nia budzie zapiarečwać, što palakami zapisana niekulki nastrašanych ci adurmanienych i prawasłaŭnych i jość niekulki asob palakoŭ lutaranaŭ i kalwinaŭ, a kali jašče da hetaha dadać, što ūsie, za wyniatkam niekulki šwiatlejšych asob, u zaścienkach Zubielewičy i Kawali, zapisany ū palaki, katoryja nia jość palakami, bo papolsku doma nihto z ich nie hawora, a karystajucca mowaju bielaruskaju, katoraja jość ich rodnaaju, to jasnym budzie, što katalikoŭ bielarusau u sapraŭnanaści jašče mnoha bolš, a katalikoŭ palakoŭ naadwarot — značna mienš, jak zapisana ū hminie.

Znašliŭsia tak-ža ū nas takija asoby, katoryja piarečać, što św. pam. biskup Łazinski zachwočwaŭ bielarusau, u hutarcy z delehatami, čytać i pašyrać „Chryśc. Dumku“; woś-ža ja, jak učasnik delehacyi, śćwiardžaju, što biskup heny nia tolki što zachwočwaŭ nas da čytańnia i pašyrańnia „Chr. Dumki“, ale jašče i skazaŭ, što sam pryznaje potrebnym uwiadzieńnie ū kaścieł bielaruskaje mowy, a kali da toho času jašče nia ūwioŭ hetaj mowy ū kaścieł, to tolki dzieła toho, što narod naš ciomny, i mohuć z pryčyny ciemnaty i warožych bielaruskaści dziejnikaŭ paŭstać u kaściele niepažadanyja rečy, ale adnačasna zaznačyŭ, što kali-b u jakoj parafii značajna bolšaść wykazałasia za ūwiadzieńnie dadatkowaha nabaženstwa pabielarusku, to hatoŭ heta zrabieć adrazu. Usio heta čuli delehaty ū liku 10 asob i mnohija ksiandzy, pamiž katorymi byŭ i ks. Zieja, katory chacieŭ i prabawaŭ załażyć u Lachawičach S.M.P., ale jamu z hetym nie ūdałasia, bo nie znašoŭ siarod sapraŭdnych praktykujučych katalikoŭ u Lachawičach polskaje moładzi — usie bielarusy. Što abawiazkawa kazańni ū našym paściele pawinny adbywacca pabielarusku, moža pasłużyć pamiž inšym i nastupny fakt: Nia tak daŭna ū našym kaściele adbyŭsia srebny šlub Lachawickaha burmistrza i pry hetym była adpawiednaja nawuka, katoruju ludzi tak zrazumieli, što nibyto ksiandz kazaŭ, što bydta burmistr żyŭ biaz šluby, a druhija kazali, što dahetul burmistr i nia byŭ katalikom. Kab wyświatlić hetu sprawu, naš ks. prefekt ntejak pa niešpary staŭ nanowa pajaśniać, ūzywajučy dla bolšaha zrazumieńnia słowy bielaruskija, nazywajučy mowu bielaruskuju, niawiadoma nawošta, rasiejskaju i pry hetym da ludziej u kaściele skazaŭ: „kali nie rozumiejecie papolsku, to i nie hawarecie ab tym, čaho nie zrazumieli dak-

ladna“. Z hetaha jasna, što naš narod papolsku mała rozumieje i nawuki ksiandzoŭ palakoŭ lipnuć da bielarusau, jak haroch da ściany, što na't sam pryznaje Lachawicki ks. prefekt palak z paznanščyny.

Woś-ža, kali dla dakładniejšaha wyjeśnieńnia praŭdy ab burmistru słušna była ūżyta bielaruskaja mowa, to čamu heta mowa nie ūzywajecca dla dakładnaha i jasnaha wyświatleńnia praŭdy Božaje? Chiba-ž sprawy Božyje waźniejšyja ad burmistra?

Lachawicki parafijanin.

I TAK DRENNA I HETAK NIADOBRA.

Rečki, Kosaŭskaha paw., Telechanskaj hminy. Wioska naša choć i wialikaja, ale ciomnaja i hluchaje. Lażyć jana, ci stalć, pamiž bałotaŭ dy lasoŭ, daloka ad miastečkaŭ i ad horadu. Jość u nas ciapier škoła, jakaja šyryć aświetu, ale heta škoła čužaja dla nas i mowaj ducham, dyk niama da jaje dawieru. Ad carkwy taksama daloka, a i tam nie nachodzim takoj paciechi, jakoj chaciełasia-b, bo tam nakidajuć rasiejščynu, jak u škole polščynu, a najhorš, što naš „pastyr“-nastajaciel i błaħaćynny ū adnej asobie — aŭwažaje nas zaswaje awiečki, dy starajecca wielmi nizka — nu prosta aź sa skuraj — stryħy. Oj stryħe tak mocna, što aź wytrymać nia zmožam. Najhorš, jak kamu treba syna žanić, ci dačku zamuž wydawać — jak zakroje 70 złotaŭ, dyk choć plać, prasiswa, malisia nia ūstupaje, a kali ūžo ūstupić, dyk jak na śmiech—1 zł.

Niekatoryja prabawali ūciakać ad hetaha stryhuna da ūnijackaha papa ū Babrowičach, choć nam da Babrowič kala 30 wiorst, ale i tam nie spażywiliŭsia: pryjmiecie keža — uniju, dojcie čuć nia prysiahu, što siudy budziecie prywozić dzieci da chrostu, tut budziecie spawiadacca i ūwa ūsim unii trymacca, dyk dam šlub za 5—10 złotaŭ. Unija nam nia strańnaja: našy pradziedy byli unijatami, ale hetakaja dalečynia — 30 wiorst, a bałota, darohi dobrej blizka što nikoli niama, woś i prysiahni tut, što dawiazieš małoje dzicia, časam chworaje, da chrostu. A inakš nie daje šlubu. A jak stanie stawić jašče inšyja wymahańni: kab kaniečna wyjšli 3 zapawiedzi, kab maładyja ūmieli malicca — a chto to ciapier u nas umieje malicca, chto ž nas wučyŭ? — kab byli aboje ū spowiedzi, a heta ūsio rečy nieprzyjemnyja, dyk i z Babrowič pryjedzieš z tym, z čym pajechaŭ. A pašla hetaha abo zychodziacca maładyja dy żywuć biaz šluby, abo iduć u baptystyja.

Wot, zdajecca, kab to niejki dobry duch prynios da nas jakoha manacha-unijata, dy kab jon u nas na miescy załażyŭ unijackuju parachwiju — usie pašli-by, nawat pabieħli-by da jaho, jak da ajca najlepšaha!

Kaliŭ u 4-ch wiorstach ad nas, u Krajoch, byŭ unijacki pryħod i carkwa. Ciapier ziamla z lesam tej carkwy naleža da telechanskaha pryħodu, a ludzi z usich wioskaŭ, naležaŭšych kaliŭ da Krajoŭskaj carkwy, musiać dastawacca da Telechan, a tam ich stryħuć, dy stryħuć, jak awiečki. A čamu to nie zrabieć u Krajoch unijackaha pryħodu?

P. Krywy.

Adusiul i ab usim.

ROZNYJA CIKAWAŚCI.

Papieskija aŭty.

Papież maje piac aŭtaŭ; jość heta padarki ad rożnych firmaŭ; karystajecca imi dla prahułki pa harodzie watykanskim, daŭżynia jakoha dachodzić da piaci kilometraŭ.

Siłać, jak sekwestratar.

U wadnym meksykańskim mieście ũlady praz piac hadoŭ nie mahli spahnać padatkaŭ, bo sekwestrataraŭ zychary henaha miesta bili i prahaniali. Sprawa heta ũrešcie dajša da stolicy Meksyki. Tam nadumalisia wyznaćyć sekwestrataram u hena miesta siłać, jaki maje sprawicca z uporystymi hramadzianami.

Samahubstwy ũ Japonii.

Samahubstwy ũ Japonii apošnim časam znaćna prawialičylisia. Sumny hety fakt duža zaniepakolŭ japonski ũrad. U samym Tokio lićba samahubcaŭ u 1934 h. siahała da 2 612, što daje 61 proc. bolš, jak u hodzie 1933. Bolšaść samahubcaŭ pierawažno maładyja ludzi wiekam da 30 h.

30.000 staletnich ludziej.

Jak wykazwaje sawieckaja statystyka, u SSRR żywie 3,4 miljona ludziej wiekam wyšej 70 h., 960 000 — wyšej 80 h. i 29.562 — wyšej 100. Staletnich ludziej najbolš siarod žančyn i da toho najbolš na Kaukazie.

Mašina da lićeńnia pčoł.

Ministerstwa Rolnictwa Zluć. St. Ameryki zakazała ũ biury technicznych wynachodaŭ aŭtomatyčnuju pryładu da ablićeńnia kolkašci pčoł u wulli. Dziela hetaha ũ wullach robiacca maleńkija dźwiercy, praz jakija moža prajšci t lki adna pčala. U siaredzinu takoha wulla ũstaŭlajecca mašina, jakaja aŭtamatyčna padlićaje pčoły, što pierachodziac praz tyja dźwiercy.

Z PALITYKI.

Što kaštujuc u Polšcy ũradaŭcy.

Lik asob, što biaruć płatu z dziaŭcaŭnaha skarbu, heta jość 762,956, a razam z emerytami kala miljona. Razam z siemjami kala 10 proc. nasielnictwa dziaŭcaŭ znachodzicca na jaje ũtrymańni. ũradaŭcam płaciać u administracyi — 898,3 miljonaŭ, u pradprijemstwach i ũstanowach — 456,6 miljonaŭ, u manapolach — 12,5 miljonaŭ, u fondach — 25,6 miljonaŭ, razam 1 miliard. 483 miljony; emerytury i inwalidzkija renty — kaštujuc 383 miljony.

Nowy wybarny zakon u Polšcy.

Palityčny klub BB apracawaŭ nowy prajek wybaraha zakonu. Pawodle hetaha zakonu na wybary pojduć nie palityčnyja partyi, a roznyja hramadzkija, ekonomicznyja i profesyjonalnyja arhantzacyi. Usich pasłoŭ budzie 200, a senataraŭ 111. Prajekt nowaha wybaraha zakonu skrojony tak, što nie pałakam, jak biełarusam, litoŭcam, ukraincam i inš. papašci ũ Sojm i Senat budzie badaj niemahčyma susim.

Narada pradstaŭnikoŭ troch bałtyckich dziaŭcaŭ:

Litwy, Łatwii i Estonii adbyłasia ũ Koŭnie 7—8 traŭnia siol. h. Na hetaj naradzie aprača spraŭ troch uspomnienych dziaŭcaŭ byli takža razwažony sprawy sučasnej eŭropejskaj palityki.

Z Łatwii.

U Łatwii, jak wiedama, ciapier duža nacyjanalištyčny ũrad. Woš-ža ũrad hety apošnim časam dašsia ũ znaki i biełarusam, jakich nawat kulturnyja prawy ũšciaž urezwajucca i žmianšajucca.

Jubilej.

Jubilej 25-lećcia panawańnia anhliskaha karala šwiatkawašsia ũ Londanie niabywała ũračysta. U šwiatka-

waŭni hetym prymali udziel pradstaŭniki tych krajoŭ, jakija majuć palityčnuju suwiąz z Anhlujaj. Šwiatkawańnie hena takim čynom miela takža i palityčnaje znaćeńnie.

Japonija i Sibir.

Časta čujem, što Japonija imkniecca na zachad, kab pryrezać sabie sibirskich ziemiaŭ. Woš-ža treba pryznać, što heta i nia dziwa, bo japoncam u swaim kraji, jaki składajeccca z wyspaŭ, nia tolki ciasna, ale i nlebiaspiečna. Niadaŭna napr. na wyspie Formoza zdaryłasia duža strašnaje ziemiałrasieńnie.

Sawiecka-francuski dahawor

Niadaŭna miž SSRR i Francyjaj padpisany dahawor, pawodle jakoha kraj hetyja pawinny adny adnych baranić, kali na kaho z ich čto napadzie. Jasnaja reč, što dahawor hety škirawany proclŭ Niamieččyny, jakoj adnolkawa baicca i Francyja i SSRR.

Z Niamieččyny.

Niamieččyna nie pakidaje dumki ab razbory SSRR i ab stwareńni na jaho razwalinach nowych dziaŭcaŭ: Ukrainy, Bielarusi i h. d., arhantzawanych u zaležnašci ad Niamieččyny. Wiedama, heta tolki sałodka sny niemcaŭ, jakija kalib i spraŭdzilisia, to jašče wialikaje pytańnie, ci biełarusam, ukraincam i h. d. byłab z hetaha jakaja karvyść.

Z Abissinii

Abissinija rychtujeccca da abarony. Italija ũšciaž šle wojska na hranicu Abissinii i prawakuje hety kraj da wajny. Abissinija wajny staronicca, ale rychtujeccca da abarony na wypadak italijskaha napadu.

WILENSKIJA NAWINY.

Pawarot I. E. Arcybiskupa.

I. E. Wilenski Arcybiskup 6.V. wiarnušsia ũ Wilniu z Lurd, dzie byŭ na zakončeńni jubilejnaha hodu. Waročajučysia, byŭ takža na konferencyi Biskupaŭ u Waršawie.

1230 pratakołaŭ.

Za minuly miesiac u Wilni palicyja za roznyja administracyjnyja prawiny hramadzian špisała 1230 pratakołaŭ.

Paštowaja skrynka

B. Atrymali, dziakujem.
Ks. Dr. I. T. Nr 3 „Chr. D.“ wysłali druhi raz Ks. W. Š. Dziakujem, drukujem.
A. K. Wysylajem.
D. B. Čakajem abiacanaha.
Dr. I. R. Atrymali dziakujem. Dumki wašy praŭ dziwyja, ale biada, što ciasnaja „Chr. D.“
P. K. Karystajem.
L. P. Pišecie z inšych parafijaŭ.
A. Z. Prosim, tolki pišecie prosta i jasna.
B. W. Sami čytajcie i dawajcie susiedziam.
Na Biel. Kat. Wydawiectwa prysłali P. Ł. — 3 zał., Dr. B. T. — 3. Ks. dr. K. K. — 3, ks. W. Š. — 3, ks. A. S. — 1, ks. Ul. T. — 5, inž. L. D. — 5, H. Ł. — 2.

Kutok žartaŭ.

*
Dochtar — kalib byla patrebnaja aparacyja, dyk ci pan miešbyčym zapłacić?
Chwory — A kalib ja zapłacić čym nia mieš, dyk ci jašče patrebnaja byłab aparacyja?
*

— Prawy čarawik krychu ciasny...
— Ničoha, panok, došč pojdzie, čarawik razmoknie i pabolšaje.
— A lewy krychu zawialiki...
— Hłupstwal Jok tolki zmoknie, dyk skorčycca.